

TRYGVE BRATTELI

Tale 1. Mai 1971 i Oslo.

Norsk politikk har kommet i bevegelse. Etter fem og et halvt års virke har den borgerlige koalisjonsregjeringen gjort slutt på seg selv.

Arbeiderpartiet har igjen dannet regjering. Den har ikke flertall i Stortinget. Regjeringens arbeidsgrunnlag er Arbeiderpartiets program. Så langt det er mulig, vil vi søke samarbeid med Stortinget for å gjennomføre mest mulig av vårt program.

På denne dag vil jeg understreke samarbeidet mellom Regjeringen og de store organisasjoner, - samarbeidet med de brede grupper i vårt folk. Den nye regjeringen vil så langt den har krefter til det, søke dette samarbeidet. Av det avhenger om den nye utviklingen nå skal føre til et mer varig styre av Arbeiderpartiet.

Det er en felles oppgave og vi har alle vårt ansvar for å sikre oss ledelsen av landets utvikling.

Regjeringens oppgave er å tjene den utvikling som omformer det norske samfunn etter Arbeiderpartiets program.

Første mai er en internasjonal mønstring. Det gir naturlig grunnlag til å presisere vårt syn på noen hovedtrekk i dagens situasjon.

Forandringene i verden foregår så fort og så dypt at vi ofte har vanskelig for å følge med. I den praktiske hverdag brytes gamle skiller og stengsler ned. Økonomisk, sosialt og kulturelt blir verden stadig mindre og stadig mer integrert. De politiske former brytes for å tilpasse seg livets nye realiteter.

Nå skal vi ikke jamre fordi fortidens verden glir inn i arkivene og at nye former presser seg fram i hverdagens liv. Fortiden var en tung og vanskelig tid for folk flest. Særlig var den det for de sosiale grupper som først organiserte den sosialistiske bevegelse. Denne var en protest nettopp mot de samfunnsforhold som eksisterte.

Mye er usikkert i forandringenes tid. Men én ting er sikkert: Framtidens verden blir noe helt annet enn det som har vært. Fortidens samfunn er ikke noen brukbar modell for det som skal komme. Slik er det også i Europa, som lever med i brytningenes og forandringenes tid.

Seks land i Vest-Europa har organisert et fellesskap som i sin form og sine perspektiver er noe helt nytt i denne verdensdel. Dette fellesskap er i forhandlinger med en rekke andre land i Europa om en utvidelse av fellesskapet. Også vårt land er med i disse forhandlingene.

Det har vært en ganske intens diskusjon - også i arbeiderbevegelsen - om disse spørsmål. Denne diskusjonen bør bli enda bredere og den bør gi bedre informasjon.

La meg nettopp i denne sammenheng presisere

at Arbeiderpartiets politikk bestemmes av Arbeiderpartiet selv - og av ingen andre. Det er vi selv som bestemmer våre mål og den politikk vi vil føre for å nå våre mål. Slik er det i Norge. På samme vis er det i vår europeiske politikk.

Vi arbeider for et samfunn der menneskene skal ha mer frihet, større trygghet, mer likestilling, rikere livsutfoldelse.

Vi mener at alle mennesker har like verd, alle skal ha samme muligheter for utvikling og menneskelig livsutfoldelse. Vi må få et samfunn, der alle får langt større frihet til å innrette sitt liv etter sine egne ønsker og behov, så lenge de ikke skader andre. Vi vil utvikle et reelt demokrati på alle livets områder, alle må få muligheter til å være med å bestemme over de forhold som er av betydning for dem. Vi vil sikre trygghet for den enkelte. Vi vil utvikle et samarbeidssamfunn uten usunn konkurransementalitet og statusjag.

Disse grunnleggende retningslinjer gjelder både for Arbeiderpartiet og Landsorganisasjonen. Dette er grunnlaget også for den nye regjering når den forhandler om Norges stilling til et utvidet europeisk fellesskap. Vi legger avgjørende vekt på hvordan de beste muligheter kan skapes for gode og trygge kår for de store folkegrupper, lønnstakere, jordbrukere og fiskere

Disse forhandlinger må nå slutføres, samtidig med at det settes i verk et bredt anlagt informasjonsarbeid både for spesielt politisk interesserte og for folk ellers som vil sette seg inn i saken.

I løpet av noen tid vil det bli klart om det ved den nåværende forhandlingsrunde blir noen utvidelse av fellesskapet. Vårt eget lands situasjon vil bli klarlagt ved våre forhandlinger. Da vil vi få oversikt til å ta et endelig standpunkt til saken. Som kjent er det så forutsetningen at det foretas en rådgivende folkeavstemning før Stortinget gjør sitt endelige vedtak.

Det vil for oss alltid være en sentral oppgave å utvikle det nordiske samarbeid så langt dette er mulig. Her har det skjedd ganske mye i de siste årtier. Men det lar seg ikke nekte at det på noen områder har møtt store vansker. Det var en skuffelse for mange når Finland fant det uforenlig med sin situasjon å godkjenne den såkalte Nordøk-avtalen, - avtalen om økonomisk samarbeid i Norden. Denne skuffelse må ikke overskygge at et stadig videregående samarbeid i Norden permanent er en sentral oppgave for Norge.

Jeg vil ikke la dagen passere uten å bekrefte vår bitre utålmodighet over at krigen i Indo-China stadig fortsetter og det siste året endog er utvidet. Den amerikanske partsdeltakelse i denne konflikten er i ferd med å spalte det amerikanske folk selv. Rundt i verden føler de aller fleste mennesker en sterk solidaritet med de stadig bredere kretser av amerikanere som forlanger at Amerika trekker seg ut av krigen i Indo-China. Ingen forlengelse av denne krigens redsler kan likevel være noe bidrag til akseptable fremtidsmaal i det fjerne Østen.

Første mai er arbeidernes internasjonale frihetsdag. Det er den i de land arbeiderne kan feire

vundne seire for friheten, og der de stiller nye oppgaver om større frihet. Men ikke minst tenker vi denne dag på dem som ingen frihet har, som kjemper for å vinne den.

Vi sender på denne dag våre tanker til de millioner som lever i ufrihet rundt i diktaturstater, til folkene i Spania, Portugal og Hellas, vi hilser de over 17 millioner flyktninger som har det vanskelig og ofte lider nød rundt i verden, vi tenker på de hundretusener som vansmekter i politiske fengsler og konsentrasjonsleire under tyrannisk behandling rundt i mange land, vi tenker på dem som lider i Afrika og andre verdensdeler.

I sannhet: Vi trenger å vekkes og minnes om hvor langt det er fram til at menneskene på denne lille klode vinner rimelig frihet, trygghet, likestilling og livsmuligheter.

Den nye regjeringen ser det som en viktig oppgave så snart det er mulig å lede landet fram til et tryggere økonomisk grunnlag for den kommende politikk. De store sprang i tomme tall som delvis har preget de siste par år, blir ingen rikere av. Fram for alt blir ikke lønnstakerne rikere av det - i særlig grad gjelder dette for grupper med middels og lavere lønninger og som har liten lønnsglidning.

En slik tilpasning kan i en overgang kreve noen tålmodighet. Regjeringen skal legge alle kort på bordet både om slike overgangstiltak og om mer langsiktige mål. Jeg er ikke i tvil om at vi står foran nye år med sterk økonomisk vekst og muligheter for en stor utbygging på viktige områder.

Ut fra vårt grunnsyn ser vi det viktig å komme i gang igjen med en moderne industripolitikk og en rasjonell kraftutbygging. Utformingen av en norsk oljepolitikk er et viktig ledd i dette. Fra nå av må all denne virksomhet samordnes med et tidsmessig miljøvern og naturvern. Også lokaliseringen av bedrifter, arbeidsplasser og bosteder må få en sikrere løsning enn det har vært mulig med de metoder som har vært brukt hittil.

Vi skal forme et samfunn med plass til alle. Det betyr at det må være høvelige arbeidsplasser for alle mennesker. Det er ikke bare de friske, sterke og best utdannede som skal ha arbeid.

Det er noe fundamentalt galt med samfunnet hvis det ikke har plass til alle som kan og vil gjøre en innsats. Arbeidslivet må organiseres slik at alle kan ha en jobb i samsvar med evner og yteevne.

For å oppnå dette, må en tidsmessig arbeidsmarkedspolitikk utvikles. Offentlige organer må her være kontakten mellom arbeidssøkende og arbeidsplassene. Det er en generasjon siden arbeiderbevegelsen sloss for å bli kvitt den private arbeidsformidlingen og for å få en offentlig formidling. Det er på tide å få satt en effektiv stopper for de tilløp til privat formidling som i det senere synes å ha dukket opp igjen.

Jeg er glad for at det nå blir gjennomført ferieordninger for jordbrukere og fiskere. Denne sak ble tatt opp før det forrige regjeringsskiftet, men saken har tatt urimelig lang tid.

En av de store oppgaver nå er å klarlegge de økonomiske forutsetningene for å sette ned pensjonsalderen til 67 år fra 1. januar 1973. Det blir her nødvendig

med en fleksibel ordning, slik at det blir høve til å slutte inntil 3 år før eller å fortsette inntil 3 år etter denne aldersgrensen.

Det må også settes opp et fast program for gjennomføring av 40 timers og 5 dagers arbeidsuke, i takt med det som skjer rundt i moderne industriland.

Vi har lenge ventet på den offentlige komité's utredning om industrielt demokrati. Da den kom, skapte den ikke særlig nytt håp. Tiden er nå inne til praktisk å bringe bedriftsdemokratiet et klart skritt videre.

Den 20. september skal denne byen velge styre for nye fire år. Dette gir oss en sentral oppgave i de kommende måneder. Alle krefter må mobiliseres for å sikre Arbeiderpartiet flertallet og ledelsen i Oslo.

I en stor by får en ofte følelsen av at blinde krefter presser fram en byform og en livsform som gir folk mange bekymringer. Det er en kjempeoppgave å forme byens utvikling slik at menneskene kan leve i forvissning om at vi er underveis til en bedre fremtidsby. I sitt program og i sin politikk vil Oslo Arbeiderparti ta mot den utfordring som disse oppgaver gir.

Alle mennesker trenger sunne boliger i et miljø med plass til livsutfoldelse for unge og gamle. Disse miljøer må være trafikksikre og gi muligheter for barnas virksomhet. Daginstitusjoner for barn er en nødvendig del av dette. Eldre mennesker må ha høve til å leve sammen med yngre generasjoners og barnas pulserende liv.

Innenfor Oslo og Akershus må det bli en systematisk og ledet lokalisering av bedrifter, arbeidsplasser

og bosetting. Her er det på mange felter bruk for et aktivt samarbeid innenfor hele det sentrale Østlandsområdet.

Det er viktig å sikre Nordmarka som naturpark, og i et regionalt samarbeid skape en renere Oslofjord.

Det er akutt behov for radikale omlegginger av trafikken i Oslo. Jeg håper den nettopp fremlagte planen for nærtrafikken kan føre til en forstandig diskusjon mellom alle interessegrupper. Skyttergravskrig mellom trafikanter vil lett forsinke utviklingen. La likevel siktepunkt nr. én være at det er levende mennesker som gjør en bydel levende. Presses menneskene vekk, vil en bydel dø. Det gjelder også for Oslo sentrum. Viktigere enn noe annet er det derfor at menneskene kan ferdes uten fare for liv og helse. Det er det langt fra at de kan i dag. Tallene av trafikkdrepte er forferdende, og de langt større tall av mennesker som er blitt invalide ved trafikkulykker, er opprørende. Det viktigste trekk i drømmen om et bedre Oslo, er en radikalt omlagt trafikk som trygger menneskenes ferdsel.

La oss foran de nye planer ikke glemme all trafikkbedrings veike punkt: den vil alltid være for sent ute, alltid ute av takt med tidens fordringer. Det kreves radikale tiltak og kraftig innsats for å snu strømmen og skape en mer optimistisk utvikling.

Til en livsvennlig by hører også et vel utbygget sosial- og helsestell. Det er her ikke minst viktig å sørge for at mennesker med redusert aksjonsevne ikke blir sittende uten hjelp, utenfor alle våre utmerkede tiltak og institusjoner. Selv for sterke og livskraftige mennesker kan det ofte være vanskelig å finne rett veg i vår tids mangeartede og mangehodede offentlige administrasjon. Langt verre er det for mennesker som av en

eller annen grunn ikke er så sterke.

Vi går inn i en tid da nedarvede skjemaer for menneskers livsløp vil bli forlatt. Den gamle stigen bestod av barndom, grunnskole, yrkesutdanning, et livs arbeid i det lærte yrke, og så alderdommen. Vesentlige trekk i dette skjema er allerede åpenbart foreldet. Fremtidens mennesker vil stort sett leve hele livet i perioder vekslende mellom utdanning og arbeid. Hele utdanningssystemet må utvikles med dette sikte.

På disse og andre områder venter veldige oppgaver i denne byen. Oslo kan og skal bli en menneskelig og hyggelig hovedstad. Vi må mobilisere alle kvinner og menn som vil ta et tak med for denne jobben. Kommunestyret i september vil fastlegge retningslinjene og målsettingen for hva Oslo skal bli.

Den politiske utviklingen de par siste årene har vist oss nye muligheter for igjen å ta hånd om landets ledelse. Nå som før er det en bred samling om Arbeiderpartiet som har skapt og styrket disse mulighetene.

Om de skal kunne nyttes, avhenger ikke bare av noen få mennesker. Det avhenger av innsatsviljen hos de hundretusener som er våre organisasjoner, som er selve fundamentet for hele vår virksomhet.

Det er ved å organisere, skolere og aktivisere disse store organisasjoner at vi blir en samfunnsmakt.

Nærmest står nå den oppgaven å manifestere denne makt ved kommunestyret i høst. La Arbeiderpartiet få en sterk ledelse av landets hovedstad. Ved en systematisk innsats på alle områder, skal Arbeiderpartiet plassere seg som den ledende kraft i utviklingen i vårt land.

I et land basert på demokrati i hverdagen,
et land med frihet, trygghet og likestilling for de store
folkegrupper.